EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 14.2.2014
COM(2014) 79 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

jäätmestatistika määruse (EÜ) nr 2150/2002 kohaselt kogutud statistika ja selle kvaliteedi kohta

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

jäätmestatistika määruse (EÜ) nr 2150/2002 kohaselt kogutud statistika ja selle kvaliteedi kohta

SISUKORD

1. Sissejuhatus 2
1.1. Jäätmestatistika määrus 2
1.2. Erinevate meetodite kasutamise mõju andmete kvaliteedile 2
1.3. Kvaliteedikontroll 2
2. Õigeaegsus ja ajakohasus 3
3. Täielikkus 4
4. Andmete täpsus 4
4.1. Andmete katvus 4
4.2. Jaotus majandussektorite kaupa 5
4.3. Jäätmete klassifitseerimine 6
5. Võrreldavus 6
5.1. Ajaline võrreldavus 6
5.2. Riikidevaheline võrreldavus 7
6. Ettevõtjate koormus 7
7. Jäätmestatistika määruse läbivaatamine 8
8. Saavutused ja tulevikuväljavaated 10

1. SISSEJUHATUS

1.1. Jäätmestatistika määrus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 2150/2002 (jäätmestatistika kohta)[1] (edaspidi „määrus") artikli 8 lõikes 1 on nõutud, et komisjon esitaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule iga kolme aasta tagant (pärast esimest aruannet, mis tuli esitada viie aasta jooksul pärast määruse jõustumist) aruande, mis käsitleb määruse rakendamist. Esimene aruanne avaldati aastal 2008[2] ja teine aastal 2011[3].

Määruse I ja II lisa 7. jao punktis 3 on ette nähtud, et liikmesriikide esitatud kvaliteediaruanded tuleb lisada kõnealuse määruse artiklis 8 ettenähtud aruandesse. Kvaliteediaruanded on saadaval CIRCABC andmekogus:

https://circabc.europa.eu/w/browse/9a7ac3a5-2f59-46b8-b90c-95cd7283ec22

Käesolevas aruandes vaadeldakse viimatise, 2012. aasta juunikuise andmeedastuse tulemusi, kus edastati baasaasta 2010 andmeid ja mis hõlmas 27 liikmesriiki. Samuti kirjeldatakse jäätmestatistika määruse läbivaadatud lisade rakendamist baasaasta 2010 suhtes.

1.2. Erinevate meetodite kasutamise mõju andmete kvaliteedile

Määruses on kindlaks määratud, milliseid andmeid tuleb esitada ja milline on nende nõutav kvaliteet, kuid seal ei nähta ette konkreetset jäätmestatistika koostamise meetodit, mistõttu võib andmete kogumiseks kasutada erinevaid meetodeid. See võimaldab liikmesriikidel olemasolevaid andmekogumissüsteeme säilitada ning täita määruse nõudeid vaid väheseid muudatusi tehes.

Et viia meetodite erinevuse mõju miinimumini, teevad Eurostat ja liikmesriigid tihedat koostööd meetodite lähendamiseks ja andmekvaliteedi parandamiseks. Oluliseks sammuks selles suunas on septembris 2013 alguse saanud uus lähenemisviis, mille kohaselt lepitakse kokku standardsed kontrollid andmete valideerimiseks.

Liikmesriigid kirjeldavad oma kvaliteediaruannetes andmeid kvaliteedielementide abil, mida kasutatakse tavaliselt Euroopa Statistikasüsteemis[4] ja mis on sätestatud jäätmestatistika kvaliteeti käsitlevas määruses (EÜ) nr 1445/2005[5].

1.3. Kvaliteedikontroll

Alates esimesest andmeedastusest aastal 2006 on Eurostatil olemas tõhus kaheetapiline kvaliteedikontrolli süsteem. Esimene etapp seisneb andmete ja kvaliteediaruannete kiirhindamises. Sellega saadetakse hindamisaruanne kahe kuu jooksul pärast aruande esitamise tähtaega.

---

1 ELT L 332, 9.12.2002, lk 1.
2 KOM(2008) 355 (lõplik), 13.6.2008.
3 KOM(2011) 131 (lõplik), 17.3.2011.
4 Eurostati veebisait kvaliteedi kohta: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=2273,1 2273_47140765&_dad=portal&_schema=PORTAL.
5 ELT L 229, 6.9.2005, lk 6.

Selles etapis hinnatakse andmeid peamiselt uute andmete sisemise sidususe ja vahepealse aja jooksul ilmnenud arengute seisukohast. Andmeid analüüsitakse väga kokkuvõtlikult ja analüüsi eesmärk on tuvastada olulisi katkestusi aegridades.

Teises etapis kontrollitakse andmeid põhjalikumalt ja selleks ei ole ranget tähtaega kehtestatud. Selle käigus analüüsitakse andmeid üksikasjalikumalt (nt majandussektorite ja jäätmekategooriate kaupa) ning võrreldakse olukordi ja arenguid riigiti. Valiidsuskontrollid hõlmavad järgmist:

– riigisisene võrdlus: jäätmete hulk võrreldes varasemate aastatega majandusharude kaupa;

– riikide omavaheline võrdlemine majandusharude andmete alusel;

– igas jäätmekategoorias tekkinud jäätmete ja töödeldud jäätmete riigisisene võrdlus;

– võrdlemine muu aruandekohustuse raames jäätmete kohta esitatud andmetega (nt õigusnormidele vastavuse järelevalve muude jäätmeid käsitlevate õigusaktide kohaselt).

Võimalikke küsitavusi kontrollitakse riikide kvaliteediaruannete ja kiirhinnangule antud tagasiside põhjal. Selle tulemuseks võib olla asjaomastele riikidele saadetav teine küsimuste ring.

2. ÕIGEAEGSUS JA AJAKOHASUS

Andmed ja kvaliteediaruanded esitatakse baasaastale järgneva 18 kuu jooksul, st 2010. aasta kohta tuli andmed esitada 30. juuniks 2012. Eurostat on kehtestanud õigusnormidele vastavuse järelevalve korra ja liikmesriikidele saadetakse meeldetuletused lühikeste ajavahemike tagant vastavalt täpsele ajakavale.

Käesoleva aruande koostamise ajal võib baasaasta 2010 puhul andmete esitamise tähtajast kinnipidamist kirjeldada kokkuvõtlikult järgmiselt:

- 13 riiki esitasid oma andmekogumid õigeaegselt;
- 6 liikmesriiki (Taani, Prantsusmaa, Leedu, Iirimaa, Küpros, Ungari) esitasid andmed kolme nädala jooksul pärast tähtaega;
- 4 liikmesriiki (Belgia, Madalmaad, Austria, Rumeenia) esitasid andmed augusti keskpaigaks, nii et neid sai siiski esimese hindamisvooru käigus arvesse võtta;
- 4 liikmesriiki (Kreeka, Itaalia, Läti, Ühendkuningriik) esitasid andmed rohkem kui 3 kuud pärast tähtaega. Andmed esitati ajavahemikus 25. oktoobrist (Itaalia) 17. novembrini 2012 (Ühendkuningriik). Kreeka ja Itaalia olid juba eelmistel aruandeaastatel oma aruannetega oluliselt hilinenud.

Kokkuvõttes oli 2010. aasta andmete puhul aruandlustähtaja järgimine halvem kui 2008. aasta puhul. Peale selle esitasid mõned riigid esialgseid andmeid ja tegid mitu kuud pärast tähtaega andmetes olulisi korrektsioone, mis tingisid uue valideerimise vajaduse ja põhjustasid viivitusi avaldamisprotsessis. Vastavalt liikmesriikide poolt kvaliteediaruannetes esitatud seisukohtadele ei põhjustanud määruse viimatiste muudatuste rakendamine aastal 2010 raskeid probleeme ja seega ei saa see olla aruandlusega viivitamise põhjuseks. Eurostat astub

vajalikul tasemel samme, et kannustada riike oma statistika tegemise protsesse üle vaatama ja esitama kvaliteetseid andmeid ettenähtud tähtaegade jooksul.

– *Avaldamine*

Jäätmetekke ja -käitluse andmed avaldati Eurostati andmebaasis 1. oktoobril 2012. Ulatuslikke ajakohastusi, mis tulenesid hilinenud andmeesitusest või andmete korrigeerimisest, tehti novembris 2012, märtsis 2013 ja juulis 2013.

3. TÄIELIKKUS

Täielike andmekogumite esitamine on ELi koondandmete saamiseks väga oluline. Puuduvad andmed takistavad jäätmestatistika tõlgendamist ja vähendavad selle teabeväärtust. Täielikkust mõõdetakse tühjade lahtrite arvu järgi, mis on märgistatud M-tähega, mis tähistab puuduvaid andmeid.

Esimeses aruandlusvoorus baasaasta 2004 kohta olid kuus liikmesriiki 27st võimelised esitama täielikke, kõiki jäätmekategooriaid ja kõiki sektoreid hõlmavaid andmekogumeid *jäätmetekke* kohta. Kokku 21 liikmesriiki esitasid need andmed mõningate lünkadega. Kokkuvõttes moodustasid jäätmeteket käsitlevad puuduvad näitajad umbes 9 % nõutavatest andmetest.

Aastatega on andmete täielikkus märkimisväärselt paranenud. Aastatel 2006–2010 moodustas puuduvate väärtuste osakaal nõutavatest andmetest 2–3%, *Jäätmekäitluse* osas moodustasid puuduvad väärtused baasaasta 2004 puhul riikide tasemel 2,5% ning see määr kahanes pidevalt kuni aastani 2008, mil kõik riigid esitasid jäätmekäitluse kohta täielikud andmed.

Määruse läbivaatamise tulemusena muutusid 2010. aasta jäätmekäitlusandmeid käsitlevad nõuded ulatuslikumaks tänu jäätmekategooriate üksikasjalikule jaotusele ja lisandunud jäätmekäitluskategooriale „tagasitäide”. Selle tulemusena teatas viis liikmesriiki 27-st 2010. aasta kohta puuduvad andmed ja 3,4 % jäätmekäitlusandmetest märgistati puuduvaks. Rohkem kui pool puuduvatest andmetest (1,9 %) käsitlesid uut jäätmekäitluskategooriat „tagasitäide”.

Statistiliste andmete edastamine Eurostatile on muudetud liikmesriikide jaoks lihtsamaks veebivormide kasutuselevõtuga Eurostati ühtses andmesisestusportaalis eDAMIS. See on viinud ka andmete kogumise täielikult vastavusse SDMX-standardiga.

4. ANDMETE TÄPSUS

4.1. Andmete katvus

Määruse eesmärk on koostada jäätmestatistikat direktiivi 2008/98/EÜ (mis käsitleb jäätmeid; nn jäätmete raamdirektiiv)[6] kohaldamisala piires. Jäätmetekke statistika tuleb koostada kõikide majandussektorite kohta ja kodumajapidamiste kohta ning see peab hõlmama taaskasutus- ja kõrvaldamistoimingutest tekkivaid jäätmeid ehk nn sekundaarseid jäätmeid. Statistika peaks hõlmama ka väikeettevõtete (vähem kui 10 töötajat) tekitatud jäätmeid, kuigi sellised ettevõtted tuleks võimaluse korral vaatlustest välja jätta.

[6] ELT L 312, 22.11.2008, lk 3.

Jäätmekäitluse statistika hõlmab kõiki riigi piires taaskasutatud või kõrvaldatud jäätmeid, olenemata nende päritolust. Määruse aluseks oleva kontseptsiooni kohaselt kogutakse andmeid jäätmete lõppsihtpunkti kohta. Ettevalmistavaid käitlustoiminguid statistika ei hõlma.

– *Katvusvead ja erinevused andmete katvuses*

Täheldatud katvusvead tulenevad eelkõige järgmisest:

– vahetegemine jäätmete ja mittejäätmete vahel ning erinevused nende määratluste kohaldamises;

– erinevad metodoloogilised lähenemisviisid ja riikide jäätmehoolduse ja jäätmestatistika prioriteetide erinevus;

– sektoriomased katvusprobleemid (nt ehitus- ja lammutusjäätmete eeldatav alakaetus mõnedes riikides).

Erinevused andmete katvuses arvatakse olevat suurimad järgmistes valdkondades:

- mäetööstusjäätmete (maavarade kaevandamisel tekkivate jäätmete) katvusel arvatakse olevat jäätmestatistikale väga suur mõju. Kõige suuremad erinevused riikide vahel tulenevad katendist, s.o looduslikest ainetest, mis tuleb ilma töötlemata eemaldada, et maavarale ligi pääseda, ning mäetööstusjäätmetest, mida käideldakse kaevandamiskohas.

- Vahe jäätmete ja kõrvalsaaduste vahel mõjutab oluliselt NACE A jao (põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük) ning C jao (töötlev tööstus) jäätmekoguseid, eriti sellistes kategooriates nagu puidujäätmed, loomsed ja taimsed jäätmed ning eeldatavasti ka metallitootmisel tekkiv räbu.

- Jäätmetekke dispersioon NACE F jaos (ehitus) näitab, et andmete katvuses on erinevusi.

- Mitmel riigil ei olnud võimalik esitada andmeid uue jäätmekäitluskategooria „tagasitäide” kohta. Enamik teatas siiski, et nad on töötamas välja lahendusi järgmiseks andmeedastuseks.

Katvusvigade üldist mõju on raske hinnata. Katvusvigade esinemine võib kaasa tuua nii alakui ka ülehindamisi. Hinnanguliselt on mõju kõige suurem NACE B jao (mäetööstus) mineraaljäätmete ja NACE F jao (ehitus) puhul, mis on üks põhjusi, miks need jäätmekategooriad on määruses jäätmetekke ja prügilasse ladestamise näitajate hulgast välja jäetud.

4.2. Jaotus majandussektorite kaupa

Määruses kutsutakse liikmesriike üles liigitama oma andmeid 19 tegevusala järgi, milles jäätmed on tekkinud (18 majandustegevusala ja kodumajapidamised). Majandustegevusalade jaotus põhineb Euroopa Ühenduse majanduse tegevusalade statistilisel klassifikaatoril (NACE). Jäätmeid tekitavate tegevuste korrektne jaotus on eeltingimuseks:

– sektori jäätmekoguste võrreldavuse ning

– jäätmestatistika ja ettevõtlusstatistika omavahelise sidususe jaoks.

See, kuidas jäätmed jaotatakse vastavalt tekitavale sektorile, sõltub andmete kogumisel kasutatavast metoodikast ja statistilistest üksustest, mille kohta jäätmestatistikat koostatakse. Ollakse seisukohal, et andmete võrreldavust ja sidusust saab kõige paremini tagada, kui kasutada andmete kogumisel ettevõtlusregistreid. Kuna määrus lubab võtta andmete kokkuvõtmisel aluseks kas kohalikud üksused või statistilised üksused, jäävad riikidevahelised jäätmeandmete paigutuserinevused püsima ka siis, kui määruse sätteid kohaldatakse õigesti. See probleem ei ole ainuomane jäätmestatistikale, vaid seda esineb ka teistes majandustegevusega seotud statistikavaldkondades.

Paigutusvigade üldine mõju jäätmestatistika kvaliteedile arvatakse olevat piiratud. Vale paigutuse oht on suurem riikides, kus jäätmetekke andmed tuletatakse kaudselt jäätmekäitluse andmetest. See tuleneb sellest, et teavet jäätmeid tekitava äriühingu või sektori kohta saab üksnes sekundaarsetest allikatest (nt jäätmekoguja, jäätmekäitlusettevõte) või see teave tuleb tuletada muude vahendite abil (nt mudelid või Euroopa jäätmeloend[7], mis sisaldab teavet jäätmete päritolu kohta). Ka haldusandmete kasutamine võib tingida vale paigutuse, kui haldusandmete süsteemis olevad andmeid esitavad üksused ei vasta määruses esitatud statistiliste üksuste määratlusele.

4.3. Jäätmete klassifitseerimine

Määruses on sätestatud jaotus jäätmekategooriate kaupa vastavalt statistilisele klassifikaatorile EWC-Stat, kuid seal ei sätestata, millist liigitust tuleb kasutada andmete kogumisel. Riigid võivad ise otsustada, kuidas jäätmeid klassifitseerida, kui nad teevad seda ettenähtud formaadis ja järgivad kvaliteedinõudeid.

Enamik riike kogub andmeid Euroopa jäätmeloendi järgi, kus jäätmed on jaotatud 839 liiki. Hoolimata teatavatest probleemidest Euroopa jäätmeloendi kohaldamisel, tagab kõnealuse liigituse levinud kasutamine selle, et andmed on hästi võrreldavad. Klassifitseerimisvigade mõju andmete täpsusele on ilmselt väike.

5. VÕRRELDAVUS

5.1. Ajaline võrreldavus

Nüüd, mil neljas andmeesitusvoor on lõpule jõudnud, saab andmete võrreldavust ajas paremini hinnata.

Eurostatis kasutusel olev andmete valideerimise süsteem tagab, et aegridade katkestused tehakse kindlaks ning et need kas parandatakse või selgitatakse nende põhjused. Lisaks on liikmesriikide kvaliteediaruanded osutunud kasulikuks vahendiks, mille abil jälgida liikmesriikides tehtud metoodilisi muudatusi ja nende mõju.

Riikide kvaliteediaruannete hindamisest nähtub, et peaaegu kõik liikmesriigid on alates aastast 2004 teinud olulisi kohandusi oma riiklikus jäätmestatistika lähenemisviisis. Enamik riike kavatseb andmete kogumisel pöörata enam tähelepanu andmete kvaliteedile (nt andmelünkade täitmisele, katvuse suurendamisele) ning meetodite tõhustamisele.

[7] Otsus 2000/532/EÜ jäätmete nimistu kohta, EÜT L 226, 6.9.2000, lk 3.

Aastal 2010 ulatus kogu jäätmeteke EL-27 riikides 2,50 miljardi tonnini; seega kasv võrreldes eelmise baasaastaga oli väga väike: 0,3 % ehk 8 miljonit tonni. Mõnedes majandussektorites toimunud olulised muutused mõjusid kõikide sektorite jäätmetekke koguandmete seisukohalt üksteist tasalülitavalt.

Riigi tasemel on enamikus riikides aegread pidevad. Olulisemad katkestused mõnede riikide jäätmetekke koguandmetes võivad olla tingitud tegelikest arengutest (nt Soomes, Rootsis) või tuleneda muutustest andmekogumissüsteemis (nt Taanis, Austrias, Belgias) või mõlema kombinatsioonist (Ühendkuningriik).

Soomes ja Rootsis kasvas jäätmeteke ajavahemikul 2008–2010 tohutult, vastavalt 31 miljoni tonni (37 %) ja 23 miljoni tonni (28 %) võrra, mis tulenes maavarade kaevandamise kasvust mäetööstussektoris.

Taanis ja Austrias on olulisemad aegridade katkestused ajavahemikul 2008–2010 tingitud põhjalikest muutustest andmekogumissüsteemis. Taanis asendati ISAG-süsteem aastal 2010 uue jäätmeandmete süsteemiga, mis on vastava ELi klassifikatsiooniga täielikult kooskõlas. Selle tulemusena oli esitatud jäätmete koguhulk 38 % suurem kui eelnevatel aastatel. Austrias, kus võeti kasutusele elektrooniline jäätmestatistika andmehaldussüsteem, oli trend vastupidine. Teatatud jäätmeteke langes 38 %, võrreldes eelnenud aastaga, osalt seetõttu, et kõrvalsaadused jäeti aruandlusest välja, osalt aga katvuses esinevate lünkade tõttu, millega tuleb tegelda edaspidi. Belgia teatas olulisest 29 % kasvust jäätmetekkes ajavahemikul 2008–2010, mis peamiselt oli tingitud andmekogumise metoodika muutmisest (nt sekundaarsete jäätmete parem katvus).

Ühendkuningriik teatas mäetööstussektori jäätmete tohutust vähenemisest – 63 miljoni tonni võrra (73 %), mis oli peamiselt tingitud metoodilistest põhjustest (ajale jalgu jäänud tegurite kohandamine mudelipõhises hindamises), kuid eeldatavasti kajastab see ka mäetööstuses esinenud majanduslangust.

5.2. Riikidevaheline võrreldavus

Tänu ühistele määratlustele ja klassifikatsioonidele on andmete võrreldavus riikide vahel enamiku sektorite ja jäätmeliikide osas üsna hea. Riikidevaheliste erinevuste selgitamine jäätmetekke ja -käitluse koguandmetes on muutunud lihtsamaks.

Siiski on andmete võrreldavuses veel suuri probleeme, mis tulenevad erinevustest andmete katvuses, nagu on kirjeldatud punktis 4.1. Neid probleeme lahendatakse näiteks seminaride käigus, kus riikidega arutatakse andmete katvuse ühtlustamise võimalusi. Mäetööstusjäätmete seminar toimus oktoobris 2011, ehitus- ja lammutusjäätmete seminar oktoobris 2012. Veel üks seminar korraldati septembris 2013 andmete valideerimise teemal; tegemist oli esimese sammuga ühiste valideerimisstandardite kindlaksmääramise poole. Lisaks sellele aitab põhjalik andmete analüüs, milles kasutatakse sektorispetsiifilisi näitajaid, tagada riikide omavahelise võrreldavuse pideva paranemise.

6. ETTEVÕTJATE KOORMUS

Määruses on nõutud, et liikmesriigid vähendaksid andmeesitajate koormust, luues juurdepääsu haldusandmetele ja jättes uuringutest välja alla 10 töötajaga väikeettevõtted, kui need ei tekita oluliselt jäätmeid.

Liikmesriikide kvaliteediaruannetes esitatud seisukohtadest ilmneb terav teadlikkus sellest, et koormus tuleb hoida võimalikult madalana. See kajastub ka asjaolus, et üha rohkem liikmesriike koguvad teavet füüsilise aruandluskoormuse kohta ja neil on võimalik kvantifitseerida, kui palju vajavad andmeesitajad keskmiselt aega küsimustike või aruandevormide täitmiseks. Võrrelduna baasaastaga 2008 on sellist kvantitatiivset teavet esitanud liikmesriikide arv kasvanud seitsmelt kümnele. Selline teave koguti andmeesitajatelt küsimustike abil või määrati kindlaks eriuuringute abil.

Kümnest riigist seitse hindas, et keskmine aeg, mis kulub küsimustiku või aruandevormi täitmiseks, ulatub 20 minutist kolme tunnini. Rohkem kui kolmetunnisest ajakulust teatasid Iirimaa, Poola ja Rootsi. Kõige pikemast ajast teatas Poola (1–40 tundi andmeesitaja kohta), kus üleminekuperioodi jooksul, kuni statistiliste vaatluste järkjärgulise lõpetamiseni, on jäätmevaldajatel kahekordne aruandekohustus (haldus- ja statistikaaruanded).

Kõige paremini aitab ettevõtteid see, kui vältida topeltaruandlust ning kasutada selle asemel haldusandmeid ja/või koordineerida jäätmeuuringuid asjaomaste asutuste (statistikaametid, keskkonnaministeeriumid, keskkonnatalitused) vahel. 15 liikmesriigi puhul on haldusandmed peamiseks jäätmestatistika allikaks. Muud riigid kasutavad haldusandmeid ühena paljudest andmeallikatest.

Selliste riikide arv, kes on võtnud kasutusele või kavatsevad võtta kasutusele elektroonilise andmeesitussüsteemi, kasvab. Elektroonilised andmeesitusvahendid osade või kõigi jäätmeandmete jaoks on nüüd olemas Belgias (Flandria), Taanis, Iirimaal, Leedus, Ungaris, Austrias, Poolas, Sloveenias ja Ühendkuningriigis.

Väikeettevõtete uuringust väljajätmise osas toimitakse erinevalt. Mõned riigid teevad väikeettevõtete kohta valikuuringu ning ekstrapoleerivad tulemused. Enamik riike on nad siiski täielikult uuringutest välja jätnud. Vastavaid arve kas ignoreeritakse või need ekstrapoleeritakse faktoripõhiste hindamismudelite abil. Riigid on ette näinud erinevad väljajätmiskünnised, mille aluseks on enamasti töötajate arv või aasta jooksul tekitatud jäätmete kogus. Mõned riigid kombineerivad need kaks kriteeriumi, soovides tagada, et andmete kogumine kataks ka väikeettevõtjaid, kui nad ületavad ettenähtud jäätmete tekitamise künnise.

7. JÄÄTMESTATISTIKA MÄÄRUSE LÄBIVAATAMINE

Esimese kahe aruandlusperioodi järel tulid ilmsiks mõningad puudused ning juba esimeses komisjoni aruandes Euroopa Parlamendile ja nõukogule (KOM(2008) 355) määrati kindlaks parandamist vajavad valdkonnad. Lisaks on jäätmete raamdirektiivi läbivaadatud versioonis (2008/98/EÜ) sätestatud, millist teavet on veel vaja, ning esitatud muudetud määratlused. Sel põhjusel tuli muuta ka määrust (komisjoni määrusega (EL) nr 849/2010[8]). Muudetud versiooni kohaldati baasaasta 2010 suhtes. Peamised muudatused olid kokkuvõtlikult järgmised.

– Kõige olulisem muudatus oli jäätmekategooriate jaotamise ühtlustamine määruse I ja II lisa 2. jaos. Alates baasaastast 2010 esitatakse jäätmetekke ja jäätmekäitluse andmed ühe ja sama 51 jäätmekategooria kaupa.

[8] ELT L 253, 28.9.2010, lk 2.

– Lisaks korraldati mõned jäätmekategooriad ümber või lisati uusi kategooriaid, et andmeid saaks paremini kasutada, nt jäätmepoliitika järelevalves. Need olid:

  – eraldi jäätmekategooriad ehitus- ja lammutustöödel tekkinud mineraaljäätmete, pinnase ja süvenduspinnase jäätmete jaoks;

  – eraldi jäätmekategooriad jäätmete käitlemisel tekkinud vedel- ja mineraaljäätmete (nn sekundaarsed jäätmed) jaoks;

  – loomsete ja taimsete jäätmete ning metallijäätmete kategooriate ümberkorraldamine;

  – mitmesuguste keemiliste jäätmete koondamine ühte kategooriasse.

– Lisaks korraldati ümber ka jäätmekäitluskategooriad:

  – jäätmekäitluskategooria „maapealne või maa-alune ladestamine” ühtlustati nõukogu direktiivis 1999/31/EÜ prügilate kohta[9] esitatud prügila mõiste määratlusega, et lõimida seni tolle direktiivi alusel kogutavad andmed prügilate arvu ja mahutavuse kohta[10].

  – Võeti kasutusele jäätmekäitluskategooria „tagasitäide”, et viia määrus vastavusse läbi vaadatud jäätmete raamdirektiivi määratlustega.

Jäätmestatistika määruse rakendamise käsiraamatut kohandati aastal 2010 ja veelkord aastal 2013.

Liikmesriikide arvamuste järgi on läbivaadatud jäätmekategooriate kasutuselevõtt ja jäätmekäitlustoimingu „maapealne või maa-alune ladestamine” ümbergrupeerimine läinud ladusalt ega ole põhjustanud probleeme. Mõned riigid väljendasid selgesõnaliselt heameelt muudatuste üle tehnilisest vaatenurgast.

Mitu riiki teatas probleemidest uue jäätmekäitluskategooria „tagasitäide” kasutuselevõtul, peamiselt tingituna sellest, et jäätmete raamdirektiivi II lisas esitatud taaskasutustoimingute loetelus ei ole esitatud „tagasitäite” kohta konkreetset kannet (R-koodi). Peale selle kritiseeriti mõiste „tagasitäide” määratlust, et see pole piisavalt selge, ning seda peeti andmekogumisel probleemiks.

Kokkuvõttes on muudetud määrus edukalt rakendatud ja üks läbivaatamise eesmärke – viia jäätmestatistika vastavusse muude jäätmeõigusaktide määratluste ja aruandlusnõuetega – on täidetud.

Aegridade esitamine ja analüüs on siiski muutunud raskemaks katkestuste tõttu, mis on tulenenud jäätmekategooriate ja jäätmekäitlustoimingute määratluste muutmisest. Eurostat püüab praegu parandada andmeesitust kasutajatele, et saavutada ka määruse läbivaatamise teine oluline eesmärk, nimelt parandada jäätmestatistika kasutatavust.

[9] ELT L 182, 16.7.1999, lk 1.

[10] Komisjoni otsus 2000/738/EÜ, 17. november 2000, küsimustiku kohta, mida kasutada prügilaid käsitleva direktiivi 1999/31/EÜ liikmesriikides rakendamise aruannetes (EÜT L 298, 25.11.2000, lk 24).

8. SAAVUTUSED JA TULEVIKUVÄLJAVAATED

Pärast aruandluse algust 2006. aastal on jäätmestatistika koostamisel saavutatud olulist edu. Liikmesriikide esitatavate andmete täielikkus on pidevalt paranenud. Jäätmestatistika võrreldavus riikide vahel on enamiku jäätmekategooriate ning sektorite puhul muutunud üsna heaks ja suurt edu on saavutatud andmete täieliku katvuse saavutamisel. Kokkuvõttes on enamiku riikide esitatud andmed nõutava kvaliteeditasemega. Et aidata täita ELi keskkonna-, tööstus- ja toorainepoliitika eesmärke, on siiski vaja veel täiendavaid edusamme.

Andmete ühtlustamisele on kaasa aidanud rida metoodilisi juhendeid, mis on kättesaadavad jäätmealaste keskkonnaandmete keskuse veebilehel, ning seminarid, millel käsitletakse valdkondi, kus andmete katvus on väga erinev. Kvaliteedikontrolli süsteemiga tehakse kindlaks vead ja metodoloogilised puudused.

Uue lähenemisviisina andmete kvaliteedi parandamisel on Eurostat välja töötamas programmi, mille eesmärk on toetada riike, kus esineb olulisi puudusi, kahepoolsete nõupidamiste teel, mille käigus on võimalik arutleda neid küsimusi ja otsida olukorra parandamise võimalusi.

Nüüd, mil 2010. aasta andmed on laekunud, on jäätmetekke ja -käitluse andmed olemas nelja baasaasta, s.t aastate 2004–2010 kohta. Aegridade pikenedes muutuvad andmed üha kasulikumaks, näiteks ehitusnäitajate ja keskkonnaalase arvepidamise valdkonnas.

Samas tuleb märkida, et mõnes riigis tehtud metoodika muudatused võivad ikka veel aegridadele olulist mõju avaldada, seda nii riigi kui ka EL-27 koondnäitajate osas. Arengut ajas tuleks seega siiski veel tõlgendada ettevaatlikult ja alles pärast hoolikat alusandmete analüüsi. Samuti tuleb jälgida, millist mõju avaldavad jäätmestatistikale uued kontseptsioonid, mis võeti kasutusele jäätmete raamdirektiivi läbivaadatud versioonis (nn jäätmeksoleku lakkamise kriteeriumid).

Näitajad „jäätmeteke, arvestamata peamisi mineraaljäätmeid” (tsdpc210) ja „ohtlike jäätmete teke majanduse tegevusalade kaupa” (tsdpc250) on välja kujunenud ja mõlemad kuuluvad säästva arengu näitajate hulka. Uus näitaja „jäätmete ladestamine prügilasse, arvestamata peamisi mineraaljäätmeid” on välja töötatud ning kavas on lisada see ressursitõhususe näitajate hulka. Näitajate väljatöötamine muude jäätmekäitluskategooriate, sh ringlussevõtu kohta, on käimas.